

HOOFDSTUK 4: MOTIVATIE

§0. INLEIDING

- Geheugen en perceptie bestuderen het hoe van het gedrag
Motivatie => waarom van het gedrag
- Drijfveren: niet observeerbaar
=> enkel afleiden:
 - selectie gedrag
 - intensiteit van het gedrag
- Wildgroei van weinig wetenschappelijke theorieën, in strijd met de 3 criteria geformuleerd in hoofdstuk 1

HOOFDSTUK 4: MOTIVATIE

§1. GESCHIEDENIS VAN DE MOTIVATIETHEORIEËN

A. OUDSTE MOTIVATIETHEORIEËN: INSTINCTEN

- Gedrag komt voort uit instincten (drijfveren)

1. OUDSTE INSTINCTTHEORIEËN

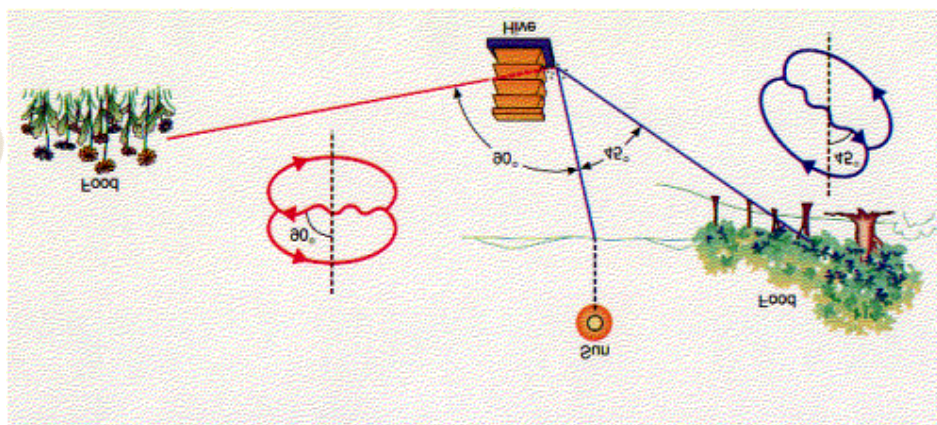
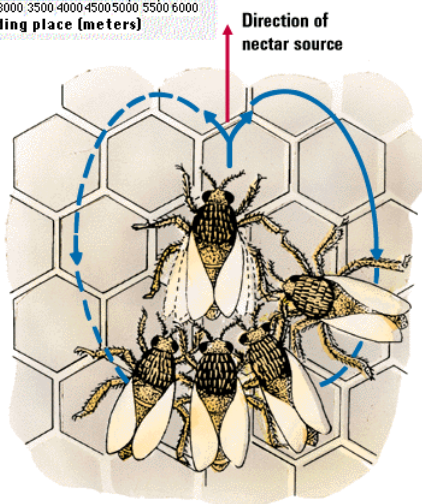
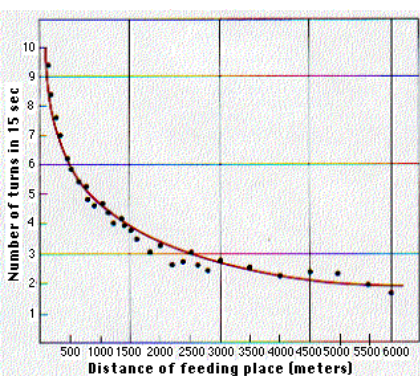
- Darwin: dieren hebben een beperkt aantal motivaties (behoeften) om te kunnen overleven (honger, dorst...)
- James: uitbreiding naar gedragingen => we doen iets omdat er een drijfveer achter zit
=> helaas: lijst van allemaal onbeduidende instincten
- (McDougall)
- Explosieve ontwikkeling!

2. PSYCHOANALYSE

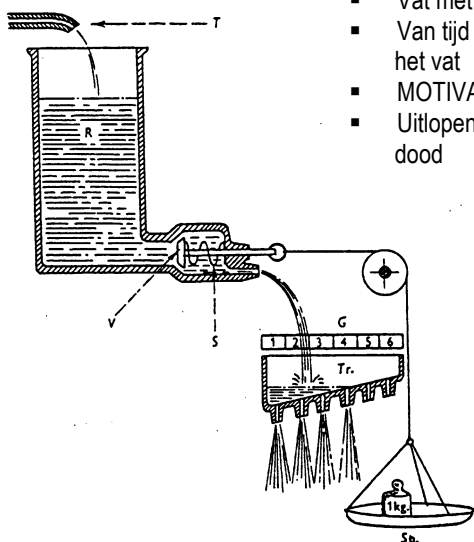
- Is de psychoanalyse een instincttheorie? Neen: historische fout
 - Freud schreef in het Duits => gebruik van het woord Trieb (drijfveer)
 - Na WO2: vertaling naar Engels: Instinct
- Freud wordt gelijkgesteld met het idee dat alles herleidbaar is tot seksualiteit
 - In zijn wetenschappelijke publicaties is dit niet zo, enkel in de vulgariserende werken
 - 2 perioden:
 - - 1923: mens bestaat uit 3 delen = metapsychisch apparaat
 - bewuste
 - onbewuste => drijfveren: welke?
 - Zelfbehoud (honger, dorst)
 - Soortbehoud (seks)
 - voorbewuste (wat bewust kan worden)
 - 1923: Das Ich und das Es
 - + 1923: mens bestaat uit instanties
 - Das Es: duistere drijfveren (seksualiteit) => expressie
Wat zijn de duistere drijfveren?
 - EROS: seksualiteit
 - THANATOS: doodsdrijf => waarom?
 - D: Nazisme als destructieve kracht
 - Weerstand tot genezing bij bepaalde patiënten
 - Studie van primitieve volkeren: agressief gedrag
 - Das Uber-Ich: leren kennen van de normen => geweten
 - Polarisatie van het metapsychisch apparaat: SPANNING
Neutraliserende factor = Das Ich (compromis)
 - Wat is seksualiteit?
 - Zeer breed => Freuds grootste verdienste (totdantoe: menselijke seksualiteit slechts vanaf de adolescentie)
 - PSYCHOSEKSUELE ONTWIKKELING:
 - Orale fase: jonge baby = mondbewegingen, leren eten
 - Anale fase: 2 jaar = zindelijkheid
 - Fallische fase: het verschil tussen de seksen
 - Overtuiging: indien iets affectiefs misloopt in 1 van de 3 fasen manifesteert zich dit in de adolescentie
 - Invloed op voorkeuren??
 - Persoonlijkheidsbepaling??
 - Belang: seksualiteit vóór de adolescentie

3. ETHOLOGIE

- Wat? Wetenschap ergens tussenin de psychologie en de biologie, met het oog op specifieke gedragingen van diersoorten
- 3 stichters:
 - Lorenz: bestudeert instinctief gedrag van kippen die uit het ei kruipen
 - Observatie: kuikens volgen de kip
 - Kip vervangen door ander dier of mens: idem
 - Geometrische figuren: kuikens volgen indien beweging van geometrische figuur binnen de 16u
 - Kuikens sterven indien geen beweging gedetecteerd binnen de 16u
 - Tinbergen: seksueel gedrag van stekelbaarzen
 - wanneer vrouwelijke stekelbaarzen seksueel rijp zijn, vertonen de mannetjes een bizar gedrag en bakenen ze een territorium af rond het wijfje
 - dit blijkt te herleiden tot een rode streep op de huid van het wijfje
 - vervangen door rode streep: idem gedrag
 - von Frisch: communicatie tussen bijen
 - bijen vinden efficiënt voedsel
 - waarom? Bij terugkomst in de korf dansen in de richting van het voedsel
 - snelheid omgekeerd evenredig met de afstand
 - richting

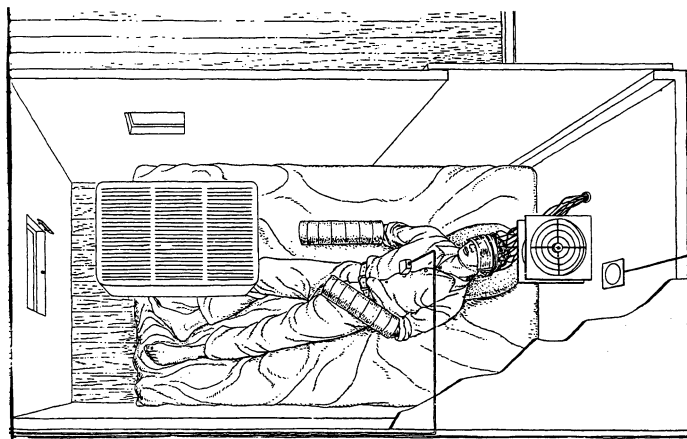
- Model: hydraulisch model
 - Vat met onderaan een kraantje
 - Van tijd tot tijd moet je er wat laten uitlopen, zoniet overstroomt het vat
 - MOTIVATIE is een accumulatie van energie
 - Uitlopen is noodzakelijk: drijfveer, instinct uit gedrag, zoniet dood

- Gevoelige periodes bij de mens: NEEN
 - 1 uitzondering: ontwikkeling van taal; indien geen enkele taal geleerd voor 12jaar => niet meer mogelijk daarna
 - Voorbeelden:
 - Victor, Kamala: kinderen uit woud, opgevoed door wolven (mislukt)
 - Genie, Chelsea: opgesloten meisjes
 - Taalontwikkeling:
 - 1.5 jaar: 3-4 woorden per dag
 - 4 jaar: 100/dag zonder enige inspanning
 - langzame afname naar 12 jaar
 - van hieraf aan is het leren moeilijker

B. BEHAVIORISTISCHE THEORIEËN

- Historisch: inspiratie bij fysiologen
 - Claude Bernard: gericht op constant houden van factoren, hiertoe lichaamsfuncties (MILIEU INTERNE)
 - Cannon:
 - "homeostasis"
 - uitbreiding naar het menselijke gedrag (homeostatisch gedrag)
 - Behavioristen: nemen dit over
 - (Hall: mathematische formules)
- Kritiek:
 - Gedragingen voor lichaamsevenwicht => evenwichtstheorieën
Gedrag tendeert nochtans naar onevenwichten
 - Sensoriële deprivatieproeven: proefpersonen volledig afsluiten van alle gewaarwordingen; hoe lang houden ze dit vol?
 - Hallucinaties na 1u
 - Stop na 3u
 - 1 proefpersoon heeft achteraf zelfmoord gepleegd
 - De mens kan zich gewoon niet in evenwicht houden!

C. VERWACHTINGSTHEORIE VAN TOLMAN

- Tolman was een leerpsycholoog, zijn theorie dat we handelingen uitvoeren omdat we iets verwachten
- (de rest = ill.)

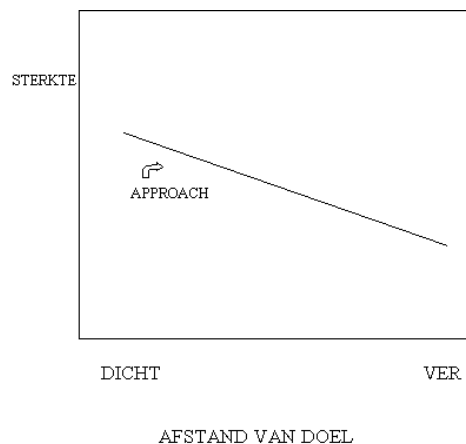
D. MOTIVATIE EN PERSOONLIJKHEID

- Psychoanalyse na Freud:
 - Naast Es wordt het Ich belangrijk
 - Mens vertoont bepaalde ontwikkelingen zodat hij onder controle is

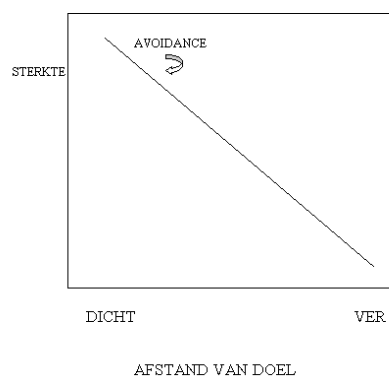
- Allport (!):
 - functionele autonomie van het gedrag (cf. H1, 4 eigenschappen van het gedrag) => intentionaliteit
 - Theorie: mens heeft geen basismotivaties, de drijfveren creëren zichzelf en ontwikkelen voortdurend (geen beperking)
 - Middel tot doel kan doel op zich worden = functionele autonomie (een wielrenner die traint om succesvol te zijn zal na zijn pensioen nog zeer veel gaan fietsen)
- Humanistische psychologie: mens heeft drang naar zelfrealisatie

E. VELDPSYCHOLOGIE VAN LEWIN

- (Cursustekst = ill)
- Theorie
 - Motivatie = interactie tussen persoon en omgeving
 - Interactie topografisch bekeken
- Psychisch veld = SPANNING: veel tegelijk willen doen
 - Approach-approach-conflict: 2 dingen doen
 - Avoidance-avoidance-conflict: 2 dingen niet doen
 - Approach-avoidance-conflict: tendens om ergens naar toe te gaan en ergens niet naartoe
- Illustratie: spanningen in rattennek meten
 - Fase I: voedsel
 - Ver van doel: kleine spanning
 - Vlakbij: grote spanning
 - APPROACH-GRADIËNT

- Fase II: elektroshock
 - Veraf: niet zo sterke spanning
 - Vlakbij: grote spanning
 - AVOIDANCE-GRADIËNT

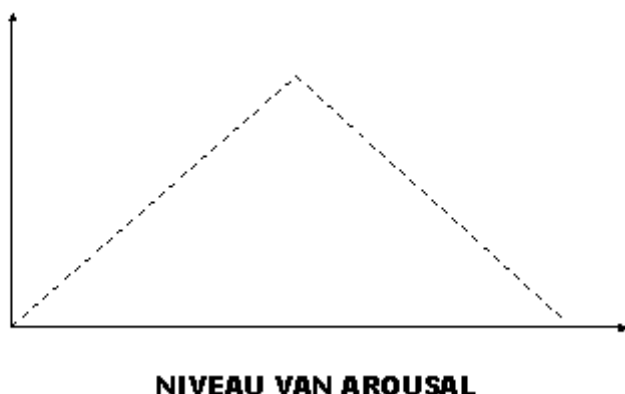

- Fase III: voedsel + elektroshock
 - Veraf: approach sterker dan avoidance
 - Dichtbij: omgekeerd
 - Kruising 2 grafieken = 2 trekken beide even groot => symptomen van neurotische ontwikkeling
 - Defecatie
 - Verlamming
 - Bizar gedrag

F. AROUSAL-THEORIE

- Heeft opwinding een (+/-) effect op gedragingen?
- Yerkes-Dodson Wet

PRESTATIENIVEAU

G. OUDERE COGNITIEVE MOTIVATIETHEORIEËN

- Ambigue foto's: wat gebeurde – wat gebeurt – wat zal gebeuren??
 - Murray: TAT
 - 20 motivaties
- McCLELLAND: maatschappelijke relevantie
 - Voorspellen wat de economische groei wordt aan de hand van de prestatiemotivatie
 - Dit lukte in de jaren '80, nu niet meer 100% juist
 - Zindelijkheidstraining: invloed op de prestatiemotivatie
 - Opvoeding, o.m. godsdienst: klein bewegingsoppervlak voor kind (vb. park)
 - Naarmate de beperking toeneemt, neemt de prestatiemotivatie toe
- (Atkinson)
- (Raynor)

H. OUDERE COGNITIEVE MOTIVATIETHEORIEËN

- (Heides balanstheorie)
- Cognitieve Dissonantiethoorie (Festinger)
 - In jezelf 2 tegengestelde cognities => motivatie iets te doen (vb. zelfmoord bij het einde van de wereld)
 - Overtuiging: de wereld vergaat + tegengestelde blijkt => rare gedragingen
 - Experiment: sympathie voor partij x en aversie voor y => uiteenzetting van de positieve punten van partij y (contradictie) => eigen overtuiging verandert ("brainwash")
- (attributietheorie)

HOOFDSTUK 4: MOTIVATIE

§2. TAXONOMIE VAN DE MOTIVATIETHEORIEËN

Wildgroei => nood aan indeling

- Monothematische theorieën:
 - Alle gedragingen te herleiden tot 1 basismotivatatie (seks, herstel van evenwicht)
- Polariserende theorieën:
 - Zelf- en soortbehoud
 - Ethos en thanatos
- Athematische theorieën:
 - Reductie van aantal motivaties niet aanvaard
 - Veelheid van drijfveren
- Polythematische theorieën:
 - Toch reductie naar basismotivataties
 - Maar: meer dan 2

HOOFDSTUK 4: MOTIVATIE

§3. DE RELATIONELE THEORIE VAN NUTTIN

- Definitie basisbehoefte: om het even welke relatie met buitenwereld (vb eten) om te kunnen overleven

HANDHAVING

CONTACT

= 2 tendenzen

BIOLOGISCH

SOCIAAL (contact)

EXISTENTIEEL (omgeving)

||

door elkaar geweven!!

- Voorbeeld: voor volwaardige seksualiteit => 3 niveaus van betrokkenheid en 2 tendenzen